

**Yüksek Denetimde
Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Rolü
ve Yeni Bir Model Önerisi:
Kamu Hesaplarını İnceleme ve Kesinhesap Komisyonu**

*Kerim Polat**

Özet

Ülkemizde 5018 ve 6085 sayılı kanunlar ile kamu mali yönetiminde köklü değişiklikler yapılmıştır. Bütçenin hazırlanması, uygulanması ve denetiminde yeni ilkeler benimsenmiştir. Bütçe Kanununun uygulama sonuçlarını gösteren iki önemli araç Kesin Hesap Kanunu ve Sayıştay raporlarıdır. Bunlardan Kesin Hesap Kanununun TBMM'de yeterince tartışılmadan kabul edildiği sıklıkla dile getirilmektedir. Sayıştay raporlarının ise Meclis'te ne şekilde görüşüleceğine dair mevzuatta açık bir hüküm bulunmadığından bugüne kadar görüşülmesi mümkün olmamıştır. Bu nedenlerle parlamentonun bütçe hakkını tam olarak kullanamadığı görülmektedir. Çalışmamızda TBMM'de Kesin Hesap Kanunu ve Sayıştay raporlarını görüşecek yeni bir ihtisas komisyonu kurulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Büyük Millet Meclisi, kamu mali yönetimi, yüksek denetim, Sayıştay raporları, Kesin Hesap Kanunu.

**The Role Of Turkish Grand National Assembly On Supreme Audit
And The New Model Proposal:
The Committee On Review Of Public Accounts And Final Account**

* TBMM Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı, Yasama Uzman Yardımcısı, kerimpolat@tbmm.gov.tr

Abstract

Radical changes have made on public financial management with Law No. 5018 and 6085 in our country. The new principles adopted budget's preparation, implementation and supervision. Final Account Law and The Court of Accounts reports are two important tool that shows the Budget Law's implementation results. It's frequently carried out that Final Account Law accepting without adequately debating in Parliament. The Court of Accounts reports has not been able to discuss in Parliament up to now, because there is no procedure in legislation how they discuss. For these reasons, the parliament can't use the budget right clearly. In this study, a new specialized committee's set up has been offered for discussing Final Account Law and The Court of Accounts reports.

Key Words: Turkish Grand National Assembly, Public financial management, supreme audit, The Court of Accounts reports, The Final Account Law.

Giriş

Halkın parlamento aracılığıyla yöneticilere harcama yapma yetkisi vermesi olarak ifade edilen "bütçe hakkı" aynı zamanda parlamentoların doğmasının ve gelişmesinin de itici gücünü oluşturmuştur. Zamanla kurumsallaşan bu hak parlamentoların en önemli ve vazgeçilmez yetkilerinden biri haline gelmiştir. Söz konusu hakkın iki yönü bulunmaktadır. İlk olarak halkın temsilcilerinden oluşan yasama organı bir kanun ile yürütmeye harcama yapma yetkisi vermektedir. İkinci yönü ise verilen bu yetkinin amacına uygun olarak kullanılıp kullanılmadığının denetlenmesidir. Bu husus hesap verme sorumluluğu olarak da adlandırılmaktadır. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununda her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında görevli ve yetkili olanların, kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, kullanılmasından, muhasebeleştirilmesinden, raporlanmasından ve kötüye kullanılmaması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumlu olduğu ve yetkili kılınmış mercilere hesap vermek zorunda olduğu hüküm altına alınmıştır. Çağdaş demokrasilerde bu iki işlevin yerine getirilmesi için değişik mekanizmalar öngörülmüştür.

Parlamente sistemi benimseyen ülkemizde de bütçe hakkını kullanmaya yönelik düzenlemeler mevcuttur. Anayasanın 87'nci maddesi yasama organına öncelikle kanun yapma ve hükümeti denetleme görevi vermiştir. Diğer taraftan mali hükümlerin düzenlendiği 161 ila 165'inci maddelerde Bütçe Kanunu ve Kesin Hesap Kanununa ayrı bir önem verilmiş ayrıntılı biçimde dü-

zenlenmiştir. Buna göre Bütçe Kanunu yukarıda sözü edilen birinci yönü, Kesin Hesap Kanunu ise ikinci yönü oluşturacak şekilde kurgulanmıştır. Kamu iktisadi teşebbüslerinin denetiminin ise çıkarılacak bir kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

Uygulamada Bütçe ve Kesin Hesap Kanununu görüşmekle görevli Plan ve Bütçe Komisyonunun Bütçe Kanununa ağırlık verdiği ve Kesin Hesap Kanununu yeterince irdeleyemediği görülmektedir. Bunun yanı sıra Sayıştay tarafından TBMM'ye gönderilen diğer denetim raporlarının da komisyonda zaman kısıtı nedeniyle görüşülmediği de bilinmektedir. Gerçekten de Genel Kurul gündemine gelen kanun tasarı veya tekliflerinin - uluslararası anlaşmalar bir tarafa bırakılırsa- neredeyse yarısının esas komisyon olarak Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşüldüğü görülmektedir. Sonuç olarak Plan ve Bütçe Komisyonu süreç içinde kanun yapma konusunda uzmanlaşmış, denetim konularına yeterince önem verememiştir.

Diğer taraftan Anayasanın 165'inci maddesi ve 3346 sayılı Kanun uyarınca kamu iktisadi teşebbüslerini denetlemekle görevli Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT) Komisyonu, Sayıştay tarafından hazırlanan raporlar üzerinden denetim görevini yerine getirmektedir. Komisyon, alt komisyonlar eliyle raporları olgunlaştırmakta ve üst komisyonda kuruluşlar hakkında kararlar almaktadır. Bu anlamda KİT Komisyonu denetim konusunda uzmanlaşmış, denetimindeki kurum ve kuruluşlara yol gösteren, tavsiye kararları alan, gerekirse inceleme/soruşturma kararı alan bir ihtisas komisyonudur.

6085 sayılı Sayıştay Kanunu ile kamu iktisadi teşebbüslerini denetleyen Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Sayıştay'a devredilmiş ve varlığı sona ermiştir. Böylece yüksek denetimde var olan ikili yapı sona ermiş ve tek denetim organı olarak Sayıştay kalmıştır. Halihazırdaki uygulamada Sayıştay tarafından düzenlenen raporların bir kısmı Plan ve Bütçe Komisyonuna bir kısmını KİT Komisyonuna havale edilmektedir. Meclis adına kamu hesaplarını denetleyen kurumun raporlarının farklı komisyona havale edilmesi ve farklı iş ve işlemlere tabi tutulması büyük sorunlara yol açmaktadır.

Diğer taraftan, 24 Mart 2001 tarih ve 24352 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı'nın "Mali Kontrol ve Mali ve Bütçesel İşlemler" başlıklı 4.29 sayılı bölümünde; "Halen yürürlükte bulunan TBMM İçtüzüğünde Sayıştay Raporlarının hangi işleme tabi tutulacağı konusunda herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Plan ve Bütçe Komisyonunun iş yükünün fazlalığı dolayısıyla bu Komisyonun Sayıştay raporlarının görüşülmesine ve karara bağlanmasına yeterince zaman bulması pratikte mümkün bulunmamaktadır. Bu nedenle Anglo-Sakson örneklerinden yararlanılarak TBMM dahilinde Sayıştay Raporlarının görüşülüp değerlendirileceği daimi bir komisyonun oluşturulması Sayıştay raporlarının etkililiği açısından gerekli görülmektedir" taahhüdü yer almış-

tır.¹ Ancak aradan geçen 11 yıllık sürede bu konuda bir ilerleme sağlanamamıştır. Yine 6085 sayılı Sayıştay Kanununun geçici 1'inci maddesi Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan Sayıştay raporlarının Meclis'te görüşülme usul ve esaslarının TBMM İçtüzüğünde düzenleneceği belirtilmektedir. Kanunun amir hükmü karşısında bugüne kadar bir düzenleme yapılmamıştır.

Çalışmamızın amacı kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli kullanılıp kullanılmadığının tespiti amacıyla yeni bir model ortaya koymaktır. Model ile Meclis adına denetim yapan Sayıştay tarafından hazırlanacak bütün raporların ve Kesin Hesap Kanun Tasarısının TBMM'de tek bir ihtisas komisyonunda görüşülmesi öngörülmektedir. Modelin oluşturulmasında esasen İngiltere Parlamentosunda yer alan "Public Accounts Commission ve Public Accounts Committee" örnek alınmıştır. Kuşkusuz İngiliz modelinin bire bir ülkemizde uygulanması mümkün değildir. Projede fikir İngiltere'den alınmış, fakat işleyişi kendi anayasamız ve ilgili diğer mevzuata uygun şekilde düzenlenmiştir. Bazı Avrupa ülkeleri de benzer şekilde modeli İngiltere'den almış, kendi yapılarına uygun şekilde yeniden oluşturmuşlardır. Örneğin Fransa'da 1999 yılında Bütçe Komisyonu bünyesinde kurulan "Değerlendirme ve Kontrol Alt Komisyonu" İngiltere örneğinden esinlenerek oluşturulmuştur.

Bu çerçevede çalışmamızda Meclis'te "**Kamu Hesaplarını İnceleme ve Kesin Hesap Komisyonu**" adıyla yeni bir komisyon oluşturulması öngörülmektedir. Üye sayısı, çalışma usul ve esasları, yetkileri ve çalışma takviminin kanunla düzenlenmesi öngörülen komisyon ile TBMM çatısı altında güçlü bir denetim komisyonu kurulması ve kamu kaynaklarının kullanılmasının etkin bir şekilde denetlenmesi hedeflenmektedir.

Çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde halihazırda uygulanan sistem ana hatlarıyla özetlenecek ve eksik yönleri tespit edilecektir. Burada gerek mevzuat gerekse uygulama yaşanan sorunlara yer verilecek ve neden yeni bir modele ihtiyaç duyulduğu açıklanmaya çalışılacaktır. İkinci bölümde ise kurgulanan model ana hatlarıyla açıklanacaktır. Yukarıda sözü edilen "**Kamu Hesaplarını İnceleme ve Kesin Hesap Komisyonu**"nun çalışma esasları, görev ve yetkilerine yer verilecektir. Sonuç bölümünde ise modelin parlamenter demokrasiye sağlayacağı katkılar ile hayata geçmesi halinde elde edilecek kazanımlara yer verilecektir. Ayrıca ekte modelin öngördüğü işleyiş doğrultusunda Genel Kurul, Komisyon, Sayıştay ve kamu kurum ve kuruluşlarının çalışma takvimi yer almaktadır.

¹<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2001/03/20010324m1.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2001/03/20010324m1.htm>

1. Ülkemizde Uygulanan Yüksek Denetim Sistemi ve Sorunları

1.1. Yüksek Denetim Kavramı

Denetim, yapılan işlemlerde hukuki, mali veya işlem yanlışlıklarının bulunup bulunmadığının incelenmesine yönelik bir faaliyettir. Kuruluşlarda yapılan işlemlerin doğruluğu araştırılmaktadır.² Diğer bir tanıma göre denetim; “iktisadi faaliyet ve olaylar ile ilgili iddiaların önceden saptanmış ölçütlere uygunluk derecesini araştırmak ve sonuçları ilgi duyanlara bildirmek amacı ile tarafsızca kanıt toplayan ve bu kanıtları değerleyen sistematik bir süreçtir”³

Yüksek denetim ise denetim faaliyetlerinin anayasada görevlendirilmiş bir organca yapılmasını ifade etmektedir. Nitekim yüksek denetim, bağımsız ve özerk denetim kuruluşları tarafından kamu kurum ve kuruluşları üzerinde yasa organı adına yapılan denetim olarak tanımlanmaktadır.⁴ Tanımda dikkati çeken en önemli unsur yüksek denetimin parlamento adına yapıyor olmasıdır.

1.2. 1982 Anayasası’nda Yüksek Denetim

1982 Anayasası yüksek denetim alanında ikili bir yapı öngörmüştür. Bu konuda 1961 Anayasasına benzer şekilde düzenlenen anayasamızın 160 ve 165’inci maddeleri doğrudan yüksek denetim ile ilgilidir. 160’uncü maddede merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kuruluşlar,⁵ sosyal güvenlik kurumları ile mahalli idare bütçelerinin TBMM adına Sayıştay tarafından denetleneceği ve kesin hükme bağlanacağı hüküm altına alınmıştır. 165’inci madde ise sermayesinin yarıdan fazlası doğrudan veya dolaylı olarak devlete ait olan kuruluş ve işletmelerin TBMM’ce denetleneceğini öngörmektedir. İleride detaylı bir biçimde anlatılacak olsa da, hemen belirtmek gerekirse iki madde arasındaki en önemli farklılık; 160’uncü madde kapsamında yapılan denetimin kesin hükme bağlanması Sayıştay tarafından, 165’inci madde uyarınca yapılan denetimin ise kesin hükme bağlanmasının TBMM KİT Komisyonu, bazı hallerde Genel Kurul, tarafından yapılmasıdır.

Ülkemizde devletin gelir, gider ve mallarının parlamento adına denetlenmesi amacıyla oluşturulan bu ikili yapının tarihi Atatürk dönemine kadar uzanmaktadır. Cumhuriyetin ilk yıllarında ülke ekonomisinin temeli olan kamu ik-

² Tefvik Altınok, Kamu İktisadi Teşebbüsü Sorunları ve Çözüm Yolları, Maliye Bakanlığı Tetkik Kurulu Yayınları, Ankara, 1982, s. 33.

³ Ersin Güredin, Denetim, Beta Basımevi, İstanbul, 1998, s. 17.

⁴ Erdal Kenger, Kamu Denetiminde Standartizasyon, (www.tesev.org).

⁵ Merkezi yönetim bütçesi 5018 sayılı Kanuna göre genel bütçe (I sayılı cetvel), özel bütçe (II sayılı cetvel) ve düzenleyici ve denetleyici kurumlardan (III sayılı cetvel) oluşmaktadır.

tisadi teşebbüslerinin (KİT) farklı yapılarından dolayı denetiminin de farklı olması gerektiği düşüncesinden hareketle KİT'leri denetlemek üzere Umumi Murakabe Heyeti oluşturulmuştur. 1960 yılında Yüksek Denetleme Kurulu adını alan bu kurum birazdan da değinileceği üzere 2010 yılında Sayıştay ile birleştirilmiş ve varlığı sona ermiştir.

1.3. Ülkemizde Yüksek Denetim Kurumları

1.3.1. 6085 Sayılı Kanun Öncesinde

6085 sayılı Sayıştay Kanunu öncesinde ülkemizde iki yüksek denetim kurumu bulunmaktaydı. Mülga 72 sayılı KHK ile kurulan Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu (YDK) kamu iktisadi teşebbüslerinin denetiminden sorumluydu. Yukarıda da değinildiği üzere temeli Cumhuriyetin ilk yıllarında atılan YDK Başbakanlığa bağlı olarak kurulmuştu. Her ne kadar Anayasanın 165'inci maddesinde ismen zikredilmese de, maddenin gerekçesinde KİT'lerin denetlenmesinin YDK tarafından yapılacağı, TBMM denetiminin YDK raporları üzerinden yapılması öngörülmüştür. Ancak, KİT'lerin yasama organı adına yapılacak denetimi yapmakla görevli YDK'nın Başbakanlığa bağlı olması, Kurulun Başkan ve Üyeler Kurulu'nun atamalarının Bakanlar Kurulu tarafından yerine getirilmesi, YDK'nın raporlarında, inceleme ve teftişi gerekli gördüğü hususlarda bizzat soruşturma yetkisi bulunmaması, soruşturulması istenen durumların yetkili mercilere Başbakanlık tarafından intikal ettirilmesi ve teftiş ve tahkiki istenen konuların bakanlık teftiş kurullarınca sonuçlandırılması gibi nedenlerle sıklıkla eleştirilmiş, YDK'nın Sayıştay ile birleştirilmesine yönelik birtakım ulusal ve uluslararası belgelerde öngörü ve taahhütlerde bulunulmuştur.⁶ Birkaç sonuçlanmayan girişimin ardından 6085 sayılı Sayıştay Kanununun geçici 4'üncü maddesi ile YDK tüm personel, araç, gereç, taşınır ve taşınmazları ve bütçesi ile Sayıştay'a devredilmiştir.

1862 yılında kurulan Sayıştay ise 6085 sayılı Kanun öncesinde, mülga 832 sayılı Kanun hükümlerine göre faaliyetlerini sürdürmekteydi. 832 sayılı Kanun 1967 yılında çıkarılmış eski bir kanundu. Özellikle 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun çıkması ile birlikte Sayıştay'ın yeni bir yasal düzenleme ile teşkilatlanması zaruri hale gelmişti. Bu amaçla çıkarılan 6085 sayılı Kanun ile Sayıştay yeniden yapılandırılmıştır.

1.3.2. 6085 Sayılı Kanun Sonrasında

03.12.2010 tarihinde kabul edilen 6085 sayılı Sayıştay Kanunu ülkemizde yüksek denetim adına çok önemli bir dönemeç olmuştur. Yukarıda da kısaca

⁶ Burak Baylan, Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Denetiminde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Rolü, TBMM Uzmanlık Tezi, Ankara, 2007, s 106 vd.

özetlendiği üzere Kanun ile YDK'nın varlığı sona ermiş ve Sayıştay tek yüksek denetim kurumu olarak öngörülmüştür. Böylelikle birçok metinde yer alan taahhütler yerine getirildiği gibi, Sayıştay da günümüz koşullarına ve yeni kamu mali yönetim sistemine uygun hale getirilmiştir. Kanun ile Sayıştay'ın bağımsızlığı pekiştirilmiş, denetim ve rapor çeşitleri artırılmış ve geniş yetkilerle donatılmıştır.

1.4. TBMM'de Yüksek Denetimde Yaşanan Sorunlar

1.4.1. Sayıştay Açısından

1982 Anayasasının öngördüğü ikili yüksek denetim modeli 6085 sayılı Kanuna kadar iki farklı yüksek denetim kurumu (Sayıştay-YDK) marifetiyle uygulanmıştır. 6085 sayılı Kanun ile Sayıştay'ın bu alanda tek organ haline gelmesi Anayasanın 160 ve 165'inci maddelerinde düzenlenen denetim faaliyetlerini tek başına yürüteceği anlamına gelmektedir.

Sayıştay açısından yeni yapılanmada da yine karışık bir durum ortaya çıkmıştır. Şöyle ki Anayasanın 160'ıncı maddesi, madde kapsamında denetimi yapacak kurum ve kuruluşların hesaplarını kesin hükme bağlama görevini Sayıştay'a vermiştir. İlgili mevzuat uyarınca Sayıştay Kesin Hesap Kanun Tasarısının TBMM'ye gönderilmesinden sonra en geç 75 gün içinde genel uygunluk bildirimini TBMM'ye sunmaktadır. Diğer taraftan, Anayasanın 165'inci maddesi ise sermayesinin yarısından fazlasının doğrudan veya dolaylı olarak devlete ait olan kamu kurum ve kuruluşlarının TBMM'ce denetleneceğini düzenlemekle yetinmiştir. Maddede denetimin ne şekilde yapılacağı belirtilmemiştir. Maddenin Danışma Meclisi gerekçesinde; "Kamu iktisadî teşebbüslerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından denetlenmesi usul ve esasları kanunla düzenlenmelidir. Bu denetimin şekil ve usulünün Anayasada açıkça gösterilmesi sakıncalı bulunmuş, kanun koyucuya bu konuda serbestlik tanınmıştır." ifadesine yer verilmiştir.⁷ MGK Anayasa Komisyonu değişiklik gerekçesinde ise; "Payının yarısından fazlasına Devletin sahip olduğu kamu kuruluş ve ortaklıklarının Türkiye Büyük Millet Meclisinde, Yüksek Denetleme Kurulu raporlarıyla düzenlenecek diğer raporlar da esas alınarak denetlenmesine imkân verecek şekilde madde yeniden düzenlenmiştir." denilmektedir.⁸ Madde gerekçesinden de hareketle KİT'ler hakkında Sayıştay (mülga YDK) tarafından hazırlanan denetim raporları TBMM KİT Komisyonunca kesin hükme bağlanmaktadır. Kesin hükme bağlama işlemi ibra etme/etmeme, şartlı ibra veya genel görüşmeye sunma şeklinde gerçekleşmektedir. Nihayetinde KİT hesapları TBMM'ce denetlenmiş olmakta, bu denetim esnasında Sayıştay'dan teknik

⁷ https://yeniayanayasa.tbmm.gov.tr/docs/gerekceli_1982_anayasasi.pdf

⁸ https://yeniayanayasa.tbmm.gov.tr/docs/gerekceli_1982_anayasasi.pdf

yardım alınmaktadır. Sonuç olarak Sayıştay denetim yaptığı kurumların bir kısmını kesin hükme bağlarken (Anayasa m. 160 uyarınca) bir kısmının ise raporlarını hazırlamakla yetinmekte, nihai kararı TBMM bizzat kendisi vermektedir. (Anayasa m. 165 uyarınca)

1.4.2. Kesin Hesap Kanunu Açısından

Diğer bir önemli sorun ise Kesin Hesap Kanununun Meclis'te görüşülmesinde yaşanmaktadır. Anayasamızın 164'üncü maddesi Kesin Hesap Kanunu Tasarısının hem Bütçe Komisyonu hem de Genel Kurulda Bütçe Kanunu Tasarısı ile birlikte görüşüleceğini düzenlemiştir. Madde gerekçesinde iki tasarı-
nın neden birlikte görüşüleceğine dair doyurucu bir açıklama yer almamaktadır. İki tasarı-
nın birlikte görüşülmesi nedeniyle uygulamada Kesin Hesap Kanunu, Bütçe Kanununun gölgesinde kalmakta ve yeterince tartışılmadan kabul edilmektedir. Ayrıca 5018 sayılı Kanunun 42'inci maddesi uyarınca Kesin Hesap Kanunu Tasarısına;

- “a) Genel mizan,
- b) Bütçe gelirleri kesin hesap cetveli ve açıklaması,
- c) Bütçe giderleri kesin hesap cetvelleri ve açıklaması,
- d) Bütçe gelir ve giderlerinin iller ve idareler itibarıyla dağılımı,
- e) Devlet borçları ve Hazine garantilerine ilişkin cetveller,
- f) Yılı içerisinde silinen kamu alacakları cetveli,
- g) Mal yönetim hesabı icmal cetvelleri,
- h) Maliye Bakanlığı tarafından gerekli görülen diğer belgeler”

eklenmektedir.

Bütçe uygulama sonuçlarını gösteren ve hesap verme sorumluluğu anlamında önemli bilgiler içeren bu belgeler de zaman darlığı nedeniyle komisyon-
da gündeme gelmemektedir. Sonuç olarak, Kesin Hesap Kanunu Tasarısı ve eklerinin TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu ile Genel Kurulda yeterince irdelenmediği görülmektedir.

1.4.3. Sayıştay Raporları Açısından

Sayıştay raporlarının Meclis'te görüşülmesinde ise belirsizlik bulunmaktadır. 5018 ve 6085 sayılı kanunlar ile Sayıştay'ın Meclise sunduğu raporların sayısı ve çeşidi artmıştır. Bunlar Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu, Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporu ve Genel Uygunluk Bildirimidir. Bunun yanı sıra Sayıştay tarafından hazırlanan özel inceleme raporları ve diğer denetim raporları da bulunmaktadır. Bütün bu raporların TBMM'de ne şekilde görüşüleceği hususunda bir açıklık bulunmamaktadır.

Sayıştay raporlarının Meclis'te görüşülmesine ilişkin son dönemde iki so-

mut çalışma yapılmış, ancak bunlar nihayete ermemiştir. Bunlardan ilki 22. Yasama Döneminde hazırlanan İçtüzük Değişiklik Teklifidir. Zonguldak Milletvekili Köksal TOPTAN tarafından verilen 2/122 esas numaralı Teklif'te Plan ve Bütçe Komisyonu bünyesinde Bütçe Alt Komisyonu ve Kesin Hesap Alt Komisyonu adıyla iki daimi alt komisyon kurulması öngörülmüştür. Teklifin gerekçesinde; Kesin Hesap Alt Komisyonunda, Kesin Hesap Kanunu ve faaliyet raporlarının teknik bir inceleme ve değerlendirmeye tabi tutulacağı ve Sayıştay raporlarının özel olarak değerlendirileceği öngörülmüştür. Teklifin ilgili maddesinde ise; "... Kesin Hesap Kanun Tasarısı ve ekinde yer alan belgeleri, genel uygunluk bildirimini, Sayıştay raporlarını ve kesin hesaplar ve faaliyet raporları hakkında Komisyonlarca hazırlanan raporları görüşmek, incelemek ve değerlendirmek üzere Kesin Hesap Alt Komisyonu kurulur." hükmüne yer verilmiştir.⁹ Teklif Anayasa Komisyonunda görüşülmüş ve kabul edilmişse de, TBMM Genel Kurulunda görüşülme imkânı olmamış ve hükümsüz kalmıştır. İkinci çalışma ise 6085 sayısı ile kanunlaşan Sayıştay Kanunu Teklifinin Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmesi aşamasında yapılmıştır. Teklifin Geçici 1'inci maddesine eklenen düzenleme ile, "... TBMM İçtüzüğünde gerekli değişiklikler yapıncaya kadar bu Kanun uyarınca hazırlanan raporların Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşüleceği, ...Bütçe hakkı çerçevesinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin izleme ve gözetim fonksiyonunun bir gereği olarak, Plan ve Bütçe Komisyonu bünyesinde Kamu Hesapları Alt Komisyonu kurulması..." öngörülmüş ve kurulacak Kamu Hesapları Alt Komisyonunun görev ve yetkileri, çalışma esasları ile ilgili oldukça ayrıntılı düzenlemeler yapılmıştır.¹⁰ Ancak Teklifin Genel Kurul görüşmeleri sırasında geçici 1'inci madde üzerinde "TBMM'nin iç işleyişinin İçtüzükle düzenlenmesi gerektiği" gerekçesiyle verilen önerge kabul edilmiştir. Kabul edilen önerge ile bahsi geçen geçici 1'inci madde; "Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan Sayıştay raporlarının ve bu Kanunun 79 uncu maddesi uyarınca hazırlanan denetim sonuçlarının Mecliste görüşülme esas ve usulleri Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde belirtilir."¹¹ şeklinde düzenlenmiş ve bu konuda öncelikle TBMM İçtüzüğünde değişiklik yapılması gerektiğine dikkat çekilmiştir. Kanunun kabul edilmesinin ardından geçen iki yıllık süre içerisinde bu yönde bir çalışma yapılmış değildir.

1.4.4. KİT Komisyonu Açısından

Kamu iktisadi teşebbüslerine ilişkin Sayıştay raporlarının TBMM KİT Komis-

⁹ <http://www2.tbmm.gov.tr/d23/2/2-0122.pdf>

¹⁰ <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss510.pdf>

¹¹ http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_g_sd.birlesim_baslangic?P4=-20789&P5=B&PAGE1=1&PAGE2=60

yonunda görüşülme sürecinde de sıkıntılar yaşanmaktadır. Bilindiği üzere KİT Komisyonunun çalışma usul ve esasları 3346 sayılı Kanunla düzenlenmiştir. 3346 sayılı Kanun 1987 yılında kabul edilmiş eski bir kanundur ve günümüz koşullarına cevap vermekten uzaktır. Öncelikle, kanunun denetim kapsamını düzenleyen 2'nci maddesi net bir ifade ile yazılmamıştır. Maddeye göre; “Ödenmiş sermayesinin yarısından fazlası kamu tüzelkişilerince sağlanmış olan kurumlar ile bu kurumların ödenmiş sermayesinin yarısından fazlasını sağlamış oldukları diğer kurumlar ve *yukarıda sayılanlardan olmamakla beraber kendilerine bazı kamu yetki ve görevleri verilmiş olup galip vasıfları bu kamu hizmetlerini yürütmek olan....*” kurumlar denetim kapsamındadır. Yukarıda italik ile yazılan bölüm yoruma oldukça açıktır. Bu ifade özelleştirilen ya da özelleştirme kapsamında olan kuruluşlar için tartışma yaratmaktadır. İkinci bir husus Komisyonun verdiği ibra etmeme kararlarının sonuçlarının uygulanması noktasındadır. 3346 sayılı Kanunun 11'inci maddesi uyarınca ibra edilmeyen kuruluşların sorumluları hakkında adli kovuşturma veya işlem yapılabilmesi için karar, TBMM Başbakanlığınca Başbakanlığa ve ilgili adli mercie bildirilmektedir. Sonrasında ise Savcılık 4483 sayılı Kanun uyarınca ilgili yöneticiler hakkında işlem yapmak için ilgili Bakan'dan soruşturma izni istemektedir. Bu nedenle denetim bir anlamda siyasi bir boyuta taşınmaktadır. Uygulamada bakanların kendi atadıkları bürokratlar hakkında soruşturma izni verdiği nadiren görülmektedir. Sonuçta sorumlular hakkında ya bir işlem yapılamamakta ya da yıllar sonra yapılmaktadır.

1.4.5. Uygulamadan Kaynaklanan Sorunlar

TBMM'de yüksek denetim konusunda yukarıda kısaca değinilen mevzuat kaynaklı sorunların yanı sıra uygulamada da sorunlar yaşanmaktadır. 6085 sayılı Sayıştay Kanunu sonrasında Sayıştay raporlarının ve tezkerelerinin hangi komisyona havale edileceği ve ne şekilde numaralandırılacağı konusunda Genel Evrak biriminde tereddütler yaşanmaktadır. Zaman zaman şifahi telefon görüşmeleri yoluyla sorunun çözümü cihetine gidilmektedir. Aynı şekilde bazı kurum ve kuruluşlar hazırladıkları performans programı, faaliyet raporları gibi belgeleri hem Plan ve Bütçe Komisyonuna hem de KİT Komisyonuna göndermektedirler. Kesin Hesap Kanun Tasarısının Meclise ne zaman sunulacağı konusunda Anayasal bir düzenleme olduğundan süre konusunda bir sorun yaşanmamaktadır. Ancak KİT Komisyonu açısından bu durum sıkıntılara neden olmaktadır. 3346 sayılı Kanun KİT Komisyonuna sunulan raporların 90 gün içinde sonuca bağlamasını öngörmüştür. Uygulamada bu süreye neredeyse hiç uyulmamaktadır. Özellikle siyasi istikrarsızlıkların yaşandığı dönemlerde raporlar yıllarca görüşülemediği ve güncelliğini yitirmiştir. Sonuç olarak Sayıştay raporlarının Meclis'te ne şekilde görüşüleceği konusunda etkili bir sistem kurulmadığı sürece ilerleyen yıllarda da birtakım sorunların ortaya çıkabileceğini tahmin etmek hiç de zor değildir.

2. Parlamentoda Yeni Bir Yüksek Denetim Modeli: Kamu Hesaplarını İnceleme ve Kesinhesap Komisyonu

2.1. Avrupa Parlamentolarında Yüksek Denetim Modelleri

Modern parlamentolarda, kamu kaynaklarının denetimi konusunda farklı modeller öngörülmüştür. Genel olarak incelendiğinde üç farklı yöntem karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan ilki kamu kaynağını kullanan bütün kurum ve kuruluşları kapsayan müstakil bir Komisyonun bulunduğu Anglo- Sakson modelidir. İkinci yöntem ise Kıta Avrupası'nda sıkça görülen kamu sektörünün denetim raporlarının görüşüldüğü Maliye Komisyonlarıdır. Üçüncü yol ise bütçe işlerinin görüşüldüğü komisyonda bir alt komisyon oluşturarak denetim raporlarını burada görüşmektir.¹²

Bilindiği üzere İngiltere, Dünya'da bütçe hakkının ortaya çıktığı ilk ülke olarak bilinmektedir. 1215 yılında imzalanan Magna Carta ile krala başına buyruk vergi koyma ve toplanan vergileri harcama konusunda sınırlamalar getirilmiştir. Aradan geçen yaklaşık 800 yıl içerisinde bu yöndeki gelişmeler ağırlık kazanmış ve halk parlamento aracılığıyla kendi vergileriyle oluşturulan kamu kaynağı havuzunun nerelere harcandığını kontrol edebilmiştir. Köklü bir denetim geleneği olan İngiltere bu alanda en ileri ülkelerden biri olarak kabul edilmektedir. Çalışmada ilham kaynağı olarak bu ülkenin alınmasının nedeni de budur.

2.2. İngiltere Modeli¹³

İngiliz sisteminde kamu hesaplarına ilişkin parlamentoda iki farklı birim bulunmaktadır. Bunlar Kamu Hesapları Komitesi (Public Accounts Committee) ve Kamu Hesapları Komisyonu (Public Accounts Commission)'dur. Aşağıda iki birimin görevleri ve işleyişlerine ilişkin kısa bilgiler yer almaktadır.

Kamu Hesapları Komitesi, Avam Kamarasının altında çalışmaktadır ve görevi İktüzükte (Standing Order) belirlenmiştir. Buna göre Komite, kamu har-

¹² Mehmet Ali Aydın, Türkiye'de Parlamenter Denetim Yolu Olarak Bütçe, TBMM Uzmanlık Tezi, Ankara, 2007, s.193.

¹³ Çok kısa biçimde özetlenmeye çalışılan bu bölümün hazırlanmasında temel olarak; Public Accounts Committee: <http://www.parliament.uk/business/committees/committees-a-z/commons-select/public-accounts-committee>
Public Accounts Commission: <http://www.parliament.uk/business/committees/committees-a-z/other-committees/public-accounts-commission/>
Web sayfaları ile tarafımın Komite ile yaptığı (pubaccom@parliament.uk) yazışmalardan faydalanılmıştır.

camalarını karşılamak üzere tahsis edilen ödeneklerin amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını incelemektedir. Bu anlamda, bizdeki Kesin Hesap benzeri bir rol yüklenmiştir. Ancak Komite sadece hukukilik değil, yerindelik denetimi yaparak kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli kullanılması konusunu da irdelemektedir.

Kamu Hesapları Komisyonu ise 1857 yılında kurulmuştur. Komisyonun görevi 1983 tarihli Ulusal Denetim Kanunu (National Audit Act) ve 2011 tarihli Bütçe Sorumluluğu ve Ulusal Denetim Kanununda (Budget Responsibility and National Audit Act) tanımlanmıştır. Buna göre Komisyonun temel görevi Sayıştay (National Audit Office- NAO) tarafından hazırlanan raporları incelemek ve bazı denetçilerin atamalarını yapmaktır. Sayıştay deyim yerindeyse Komisyonun eli ayağıdır. Sayıştay tarafından hazırlanan raporlar Komisyona iletilmekte, Komisyon ise vardığı sonuçları Avam Kamarasına iletmektedir.

16 üyeden oluşan Komisyondapartiler Avam Kamarasındaki güçlerine göre temsil edilmektedir. Komisyon başkanı geleneksel olarak kıdemli, bürokrat kökenli bir muhalefet milletvekili ya da eski bir bakan olmaktadır. Komisyon çalışmalarında Sayıştay ve bakanlıkların/kurumların yüksek muhasebe görevlilerinden (comptroller) yardım almaktadır. Sayıştay Başkanı ya da vekili bütün oturumlarda bulunmak zorundadır. Komisyon gerek gördüğü bakan ve üst düzey bürokratları toplantılara çağırma, onlara sorular sorma yetkisine sahiptir. Uygulamada Komisyon bu yetkisini sıklıkla kullanmaktave basın da hazır bulunduğu toplantılarda yetkililere sorular sorulmaktadır. Bakan ve bürokratların da toplantılara hazırlıklı geldikleri ve kamuoyunu yönlendirme açısından önemli bir güce sahip olan basının önünde zor duruma düşmekten “korktukları” görülmektedir.

Ancak, yukarıda da değinildiği üzere İngiliz modelinin bire bir ülkemize uygulanması mümkün değildir. Bu nedenle fikir, ulusal mevzuatımıza ve parlamento geleneklerine uygun olarak kurgulanmaya çalışılmıştır.

2.3. Kamu Hesaplarını İnceleme ve Kesin Hesap Komisyonu

2.3.1. Anayasal Dayanak

Yukarıda da ifade edildiği üzere Anayasamızın 164'üncü maddesi Kesin Hesap Kanunu Tasarısının, Bütçe Kanunu Tasarısı ile birlikte Bütçe Komisyonu ve Genel Kurulda görüşüleceğini düzenlemektedir. Modelimizde bütçe ve kesinhesabın birbirinden ayrılması ve farklı komisyonlarda görüşülmesi hedeflenmektedir. Bu hedefe anayasal temel oluşturmak amacıyla Anayasanın 164'üncü maddesinde değişiklik yapmak gerekecektir. Aşağıda 164'üncü maddenin modelimiz çerçevesinde yeniden yazımına ilişkin bir teklif yer almaktadır.

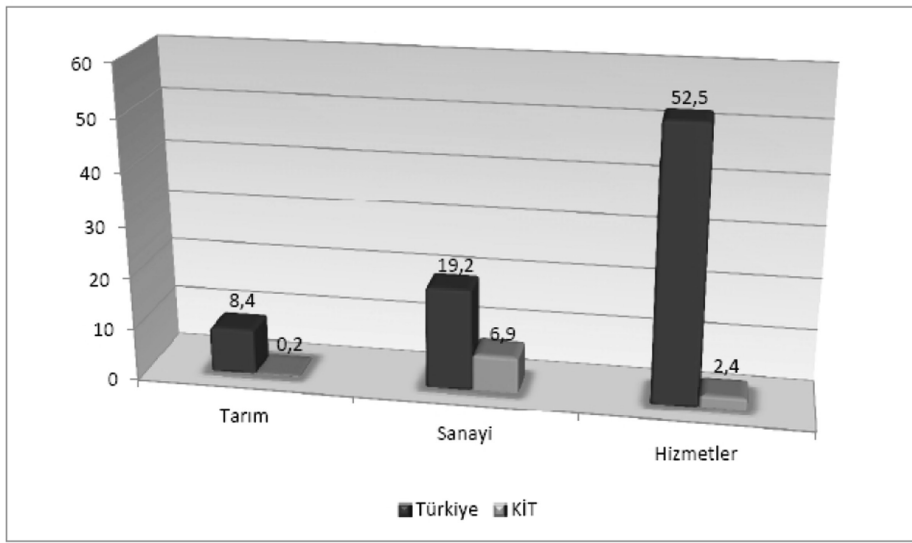
Mevcut	Teklif
<p>Madde 164- Kesin Hesap kanunu tasarıları, kanunda daha kısa bir süre kabul edilmemiş ise, ilgili oldukları mali yılın sonundan başlayarak, en geç yedi ay sonra, Bakanlar Kurulunca Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur. Sayıştay, genel uygunluk bildirimini, ilişkin olduğu Kesin Hesap kanunu tasarısının verilmesinden başlayarak en geç yetmiş beş gün içinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunar.</p> <p>Kesin Hesap kanunu tasarısı, yeni yıl bütçe kanunu tasarısıyla birlikte Bütçe Komisyonu gündemine alınır. Bütçe Komisyonu, bütçe kanunu tasarısıyla Kesin Hesap kanunu tasarısını Genel Kurula birlikte sunar. Genel Kurul, Kesin Hesap kanunu tasarısını, yeni yıl bütçe kanunu tasarısıyla beraber görüşerek karara bağlar.</p> <p>Kesin Hesap kanunu tasarısı ve genel uygunluk bildiriminin Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş olması, ilgili yıla ait Sayıştayca sonuçlandırılmamış denetim ve hesap yargılamasını önlemez ve bunların karara bağlandığı anlamına gelmez.</p>	<p>Madde 164- Kesin Hesap kanunu tasarıları, kanunda daha kısa bir süre kabul edilmemiş ise, ilgili oldukları mali yılın sonundan başlayarak, en geç Temmuz ayı sonuna kadar, Bakanlar Kurulunca Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur. Sayıştay, genel uygunluk bildirimini, ilişkin olduğu Kesin Hesap kanunu tasarısının verilmesinden başlayarak en geç iki ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunar.</p> <p>Kesin Hesap kanunu tasarısı, Ekim ayı başında Kamu Hesaplarını İnceleme ve Kesin Hesap Komisyonu gündemine alınır. Kamu Hesaplarını İnceleme ve Kesin Hesap Komisyonu, Kesin Hesap kanunu tasarısını kırk beş gün içinde Genel Kurula sunar. Genel Kurul, Kesin Hesap kanunu tasarısını, Aralık ayının on beşine kadar karara bağlar.</p> <p>Kesin Hesap kanunu tasarısı ve genel uygunluk bildiriminin Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş olması, ilgili yıla ait Sayıştayca sonuçlandırılmamış denetim ve hesap yargılamasını önlemez ve bunların karara bağlandığı anlamına gelmez.</p>

Böylelikle proje ile kurulması öngörülen Kamu Hesaplarını İnceleme ve Kesin Hesap Komisyonu bizzat Anayasa ile kurulmuş olmaktadır. Komisyonun Anayasada zikredilmesi çok önemli avantajlar sağlayacaktır. Öncelikle güçlü bir komisyon olarak faaliyetlerini yürütmesine katkı sağlayacaktır. İkinci olarak komisyon işleyişindeki temel sürelerin Anayasada yer alması takvimde herhangi bir aksamaya yer verilmesini önleyecektir. Son olarak kamu kaynaklarının kullanılmasının denetimini yapacak komisyona Anayasada yer verilecek olması konuya verilen önemi pekiştirecektir.

Komisyonun anayasal dayanağının oluşturulmasında tartışılması gereken diğer husus ise kamu iktisadi teşebbüslerinin ayrı bir denetim prosedürüne tabi tutulmasının gerekli olup olmadığıdır. Yukarıda da ifade edildiği üzere 1982 Anayasası, 1961 Anayasasının KİT'lerin denetiminin bizzat TBMM'ce yapılacağı şeklindeki hükmünü korumuş ve ikili denetim yapısını devam ettirmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında ekonominin temel direği olan KİT'lerin bu rolü zaman içinde azalmıştır. Özellikle 24 Ocak 1980 kararları ile tamamen dışarı açılan ve ekonomik anlamda liberalleşen ülkemizde buna bağlı olarak özelleştirme hareketleri de hız kazanmıştır. Devlet üretimdeki birçok alandan çekilmiş ve bu alanlardaki işleyişi tamamen piyasa aktörlerine bırakmıştır. Bu akımla birlikte ülkemizin en büyük KİT'lerinden olan TÜPRAŞ, Petkim, Türk Hava Yolları, Türk Telekom gibi çok büyük kuruluşlar özelleştirilmiştir. Yine Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş., Sümer Holding A.Ş., TEDAŞ gibi büyük KİT'lerin özelleştirme işlemleri tamamlanmak üzeredir. Halen KİT Komisyonu denetimindeki kuruluşların yaklaşık yarısı özelleştirme programında yer al-

maktadır.¹⁴ Bazı KİT'ler ise çeşitli nedenlerle faaliyetlerine devam edememiş ve kapatılmıştır. Sonuç olarak kamu iktisadi teşebbüslerinin ekonomi içindeki yeri giderek küçülmüştür. Aşağıdaki grafikte KİT'lerin 2010 yılında Türkiye ekonomisi içindeki yeri açıkça görülmektedir.¹⁵

Grafik 1: KİT'lerin 2010 Yılı İtibariyle GSYH'ye Katkısı(%)

**Kaynak: Sayıştay Başkanlığı,
“Kamu İşletmeleri 2010 Yılı Yayınlanmamış Genel Raporu”.**

Bütün bu gerekçelerle Anayasada KİT'lerin denetimine dair ayrı bir maddeye ihtiyaç kalmadığı değerlendirilmektedir. Bu durumda Anayasanın 165'inci maddesinin 160'ıncı maddesinin içine derç edilmesi gerekmektedir. Buna ilişkin bir teklif de aşağıdadır.

¹⁴ Özelleştirme programındaki bütün kuruluşlara <http://www.oib.gov.tr/portfoy/portfoy.htm> adresinden erişilebilir.

¹⁵ Çiğdem Fikriye Göncü, Türkiye'de Kit'ler: Mali Statüsü, Özelleştirme Ve Merkezi Yönetim Bütçesi İle İlişkileri, Maliye Bakanlığı Maliye Uzmanlığı Araştırma Raporu, Ankara, Nisan 2012, s.90

Mevcut	Teklif
<p>Madde 160- (Değişik: 29/10/2005-5428/2 md.) Sayıştay, merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir. Sayıştay'ın kesin hükümleri hakkında ilgililer yazılı bildirim tarihinden itibaren on beş gün içinde bir kereye mahsus olmak üzere karar düzeltilmesi isteminde bulunabilirler. Bu kararlar dolayısıyla idari yargı yoluna başvurulamaz.</p> <p>Vergi, benzeri mali yükümlülükler ve ödevler hakkında Danıştay ile Sayıştay kararları arasındaki uyumsuzluklarda Danıştay kararları esas alınır.</p> <p>(Ek fıkra: 29/10/2005-5428/2 md.) Mahallî idarelerin hesap ve işlemlerinin denetimi ve kesin hükme bağlanması Sayıştay tarafından yapılır.</p> <p>Sayıştay'ın kuruluşu, işleyişi, denetim usulleri, mensuplarının nitelikleri, atanmaları, ödev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri ve diğer özlük işleri, Başkan ve üyelerinin teminatı kanunla düzenlenir.</p> <p>(Mülga: 7/5/2004-5170/10 md.)</p>	<p>Ek Fıkra: Kamu iktisadi teşebbüsleri, ödenmiş sermayesinin yarısından fazlası kamu tüzelkişilerince sağlanmış olan kurumlar ile bu kurumların ödenmiş sermayesinin yarısından fazlasını sağlamış oldukları diğer kurumlar ve yukarıda sayılanlardan olmamakla beraber kendilerine bazı kamu yetki ve görevleri verilmiş olup galip vasıfları bu kamu hizmetlerini yürütmek olan ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından olmayan özel kanunlara tabi kurumların hesap ve işlemlerinin denetimi ve kesin hükme bağlanması Sayıştay tarafından yapılır.</p>

Teklif ile maddeye eklenen fıkra 3346 sayılı Kanundan alınmıştır. Oldukça geniş bir yorum ile yazılan fıkra diğer fıkralarla birlikte düşünüldüğünde, kamu kaynağının kullanıldığı her kurum ve kuruluşun Sayıştay denetimi kapsamına alınması sağlanmış olacağı değerlendirilmektedir.

2.3.2. Komisyonun Yapısı ve İşleyişi

Öncelikle ifade etmek gerekir ki, Komisyonun çalışma usul ve esasları, görevleri, yetkileri vb. konuların kanunla düzenlenmesi öngörülmektedir. Komisyonunun çalışma takvimine ilişkin taslak ekte yer almaktadır.

Komisyonun 35 üyeden oluşması, sandalyelerin grupların ağırlığına göre dağıtılması ve bağımsızların da temsiline imkân verilmesi öngörülmektedir. Ayrıca komisyon bünyesinde üç daimi alt komisyon kurulması planlanmaktadır. 11 üyeden oluşacak Alt komisyonlar ile ilgili detaylar aşağıda ayrı bir başlıkta verilecektir.

Başkanlık divanının oluşturulması, toplantı ve karar yeter sayısı konularında münhasır bir düzenleme yapılması düşünülmemiş, bu konularda İçtüzüğün genel hükümlerine tabi olunması yeterli görülmüştür.

2.3.3. Komisyonun Yetkileri

Komisyonun İçtüzükte yer alan yetkilerinin yanı sıra geniş yetkilerle donatıl-

ması hedeflenmektedir. Komisyon, Sayıştay veya ilgili kurumlardan her türlü bilgi ve belgeyi talep edebilecektir. Bunun yanı sıra üyelere de aynı belgeleri bireysel olarak talep etme yetkisi verilmesi düşünülmektedir. Sayıştay ve kurumlar istenen bilgi ve belgeleri üyelere veya komisyona diğer mevzuatta yer alan gizlilik hallerine bağlı olmaksızın vereceklerdir.

Komisyonun gerek görmesi halinde duruma göre bakanlıkların teftiş kurulları, Başbakanlık Teftiş Kurulu veya Sayıştay'dan bir konunun incelenmesini ve gerekirse soruşturulmasını isteme yetkisi bulunacaktır. İnceleme/soruşturma sonucu hazırlanacak raporun da öncelikle görüşülmesi planlanmaktadır. Diğer taraftan komisyon kurum ve kuruluşlar ile ilgili tavsiye kararları da alabilecektir. Kurumların zayıf yönlerini güçlendirmek, kronik hale gelen sorunlarını çözmek amacıyla alınacak tavsiye kararları ilgili yerlere gönderilecektir. Özellikle yasal düzenleme yapılması gereken hususların Başbakanlığa tavsiye olarak iletilmesi ve Başbakanlığın da konuya gerekli hassasiyeti göstermesi büyük önem taşımaktadır.

Komisyonun rutin toplantılarının dışında gerek görmesi halinde bazı bakan ve üst düzey bürokratları davet etme, brifing alma ve soru yöneltme yetkileri olacaktır. Komisyon tarafından davet alan kişinin toplantıya katılımı zorunlu olacaktır. Komisyon toplantılarının kural olarak basına açık olması düşünülmektedir. Böylece davet edildiği halde toplantıya katılmayan bakan ya da bürokratlardan kamuoyunun da haber olacak ve prestij kaybına uğrayacaklardır. Yine Sayıştay'ın belli aralıklarla komisyonu bilgilendirmesi öngörülmektedir.

Komisyon gündeminin oluşturulmasında üyelere daha fazla söz hakkı verilmesi planlanmaktadır. Halen İçtüzükte komisyon üye sayısının 1/3'ü olan üyelerin gündem teklif etme yetkisinin 1/4 olarak düzenlenmesi öngörülmektedir. Kurumları yerinde görme, inceleme, gerekirse çalışanlarla görüşmeler yapma açısından komisyon ve alt komisyonların Meclis ve Ankara dışında da çalışmalar ve toplantılar yapması yerinde olacaktır. Özellikle mahalli idareler ve KİT Alt Komisyonlarının bu çalışmalarının oldukça faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

2.3.4. Alt Komisyonlar

Alt komisyon kurulması İçtüzükte dayanağı olmamasına karşın uygulamada yaygınlık kazanmış kuvvetli bir teamüldür. Komisyonlar alt komisyonlar eliyle, inceledikleri konu hakkında daha teknik bir değerlendirme yapma olanağına sahip olmaktadır.

Modelimize göre bütün kamu hesaplarını inceleyecek olan komisyonun bu çalışmalarında alt komisyonlardan faydalanması hem ihtiyaç hem de zaruret arz etmektedir. Bu amaçla, komisyon bünyesinde üç daimi alt komisyon oluşturulması öngörülmektedir. Alt komisyonlar, komisyon başkanlık divanının oluşmasından sonra teşekkül edecek ve İçtüzük hükümlerinde öngörülen sü-

reler uyarınca görev yapacaklardır. Komisyon başkan ve başkanvekilinin alt komisyonlarda görev almaması öngörülmektedir. Üyeler ilgi alanlarına göre alt komisyon tercihlerini yapacaklar, alt komisyonların kurulmasından sonra yapacakları ilk toplantıda kendi başkan ve başkanvekilini seçeceklerdir.

Alt komisyonların oluşturulmasında 5018 sayılı Kanunun sistematığı esas alınmıştır. Bilindiği üzere 5018 sayılı Kanun genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerini üç grupta toplamıştır. Bunlar merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri, mahalli idareler ve sosyal güvenlik kurumlarıdır. Diğer taraftan modelimiz ile KİT'lerin denetimi de bu komisyonun bünyesine alınacağından KİT'lerin denetim raporlarını görüşmek için de bir alt komisyona ihtiyaç duyulmaktadır. Sosyal güvenlik kurumları sayıca az olmaları (Sosyal Güvenlik Kurumu ve Türkiye İş Kurumu olmak üzere iki adet) ve bütçe ve Kesin Hesapları Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı içerisinde yer aldığından ayrı bir alt komisyon kurulmasına gerek görülmemiştir. Böylece Merkezi Yönetim Alt Komisyonu, Mahalli İdareler Alt Komisyonu ve Kamu İktisadi Teşebbüsleri Alt Komisyonu olmak üzere üç alt komisyonun temel görevlerine kısaca değinmekte fayda vardır.

2.3.4.1. Merkezi Yönetim Alt Komisyonu

5018 sayılı Kanun merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerini üç gruba ayırmıştır. Bunlar (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçeli idareler, (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idareler ve (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumlardır. Mevcut mevzuat uyarınca da yılı bütçe kanunları merkezi yönetim kapsamındaki idareleri kapsamaktadır. İdarelerin hesapları Sayıştay tarafından incelenerek kesin hükme bağlanması da Sayıştay'ca yapılmaktadır. Kesin Hesap kanunlarının da kapsamını merkezi yönetim bütçesi oluşturmaktadır.

Merkezi Yönetim Alt Komisyonunun temel görevi, merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki idareler hakkında hazırlanan Sayıştay raporları ile diğer raporları görüşmek, gerekli gördüklerini Komisyona taşımak ve Kesin Hesap Kanunu tasarısında yapılacak görüşmelere esas teşkil edecek ön görüşmeleri ve toplantıları yapmaktır. Bu bağlamda alt komisyon hazırlanacak çalışma takvimi doğrultusunda idarelere çalışma ziyaretleri gerçekleştirecek, alt komisyon toplantıları kurum ve kuruluşlarda gerçekleştirecektir. Bu toplantıların temel amacı, kurumun eksik ve güçlü yönlerinin saptanması, temel sorunları ve çözüm önerilerinin tespit edilmesi ve kendisine tahsis edilen ödeneklerinin etkili, ekonomik ve verimli kullanılıp kullanılmadığı hususlarının araştırılmasıdır. Toplantılarda kurumun üst yöneticisi (Müsteşar, Genel Müdür vs.) hazır bulunacaktır. Toplantının siyasi mülahazalardan ziyade teknik araştırma ve tartışmalar çerçevesinde yürütülmesi düşüncesiyle ilgili bakanın alt komisyon toplantılarına katılmaması uygun olacaktır. Sayıştay ile beraber bütçe ve kesin he-

sap sürecinde rol oynayan diğer kurumların (Maliye ve Kalkınma Bakanlıkları, Hazine Müsteşarlığı ve ilgili diğer kurumlar) da iştirak edeceği toplantılar sonrasında hazırlanacak alt komisyon raporları komisyona sunulacaktır. Alt komisyon raporları, Kesin Hesap Kanun Tasarısının ilgili bölümü görüşülürken dikkate alınacaktır.

2.3.4.2. Mahalli İdareler Alt Komisyonu

Bilindiği üzere mahalli idarelerin bütçe ve kesin hesapları yakın zamanda yapılan reformlarla birlikte kendi karar organlarında kabul edilmekte ve kesinleşmektedir. Bu durum bütün dünyada eğilim kazanmış olan yerel yönetimlerin güçlendirilmesi politikasının doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. 5018 sayılı sayılı Kanununun 42'nci maddesinin son fıkrası da "Mahallî idare bütçeleri ile sosyal güvenlik kurumları bütçelerinin uygulama sonuçlarının kesin hesaba bağlanması, ilgili kanunlarındaki hükümlere göre yapılır." diyerek İl Özel İdaresi Kanunu, Belediye Kanunu ve Büyükşehir Belediyesi Kanununa göndermede bulunmaktadır. İçişleri Bakanlığı kesinleşmiş mahalli idare bütçelerini konsolide ederek bilgi amaçlı Maliye Bakanlığına göndermektedir. Yine mahalli idarelerin faaliyet raporları ve performans programları İçişleri Bakanlığınca birleştirilerek ilgili kurumlara sunulmaktadır.

Mahalli İdareler Alt Komisyonunun temel görevi, mahalli idareler hakkında Sayıştay tarafından hazırlanan raporlar ile idarelerin hazırladığı faaliyet raporlarını görüşmektir. Bu anlamda özellikle başta büyükşehir belediyeleri olmak üzere, il belediyelerinin faaliyetlerinin incelenmesi önem taşımaktadır. Kurum merkezlerinde yapılacak alt komisyon toplantıları sonrasında gerek duyulması halinde, hazırlanan alt komisyon raporunun komisyona sevk edilmesi öngörülmektedir.

2011 yılı verilerine göre ülkemizde 81 il özel idaresi ve 2950 belediye bulunmaktadır.¹⁶ Ancak 12.11.2012 tarihli ve 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile mahalli idarelerle ilgili önemli değişiklikler yapılmıştır. Kanunla 16 olan büyükşehir sayısı 30'a yükselmiş, il özel idaresi sayısı 61'e düşmüş, 559 belediyenin tüzel kişiliği sona ermiştir. Alt komisyon çalışmalarındaki temel sorun da kısa zaman içerisinde bunlardan hangileri ile ilgili raporların görüşüleceği ve değerlendirileceğidir. Kanımızca, bu konuda Sayıştay'a büyük görev düşmektedir. Sayış-

¹⁶ İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, 2010 yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu, s.11.

http://www.migm.gov.tr/Dokumanlar/2010%20MAHALLI_IDARELER_GENEL_FAALİYET_RAPORU.pdf

tay yapacağı incelemeler ve hazırlayacağı raporlar sonucunda “sıkıntılı” gördüğü idareleri öncelikle alt komisyona bildirerek, bu idarelerin “mercek altına alınmasını” sağlayabilir. Diğer bir yol ise bütçesi belli bir miktarın üzerindeki idarelerin ya da sadece il belediyelerinin raporlarını incelemektir. Ancak bütçeleri birçok bakanlıktan büyük olan büyükşehir belediyelerinin faaliyetlerinin alt komisyonda mutlaka tartışılması gerekmektedir.

2.3.4.3. Kamu İktisadi Teşebbüsleri Alt Komisyonu

Yukarıda da ifade edildiği üzere, halihazırda KİT’lerin denetimi Anayasanın 165’inci maddesi uyarınca TBMM’ce yapılmakta ve kesin hükme bağlanmaktadır. TBMM bu görevini Sayıştay’dan (mülga YDK) yardım almak suretiyle KİT Komisyonu eliyle yürütmektedir. KİT Komisyonu 3346 sayılı Kanun gereği bazı kuruluşların hesaplarını genel görüşmeye sunmakta, bazı kuruluşların hesaplarını ise ibra etmektedir/etmemektedir. Bu kararlar itiraz edilmezse kesinleşir, itiraz edildiği takdirde Genel Kurul’da görüşülür ve nihai karar verilir. Uygulamada Komisyon Sayıştay tarafından düzenlenen raporlarda yer alan önerileri önce alt komisyonlar¹⁷eliyle değerlendirmekte, Komisyona taşınması gereken önerileri ise alt komisyon raporuyla birlikte Komisyona iletmektedir.

Modelimiz Anayasa’nın 165’inci maddesinin kaldırılmasını ve KİT hesaplarının da Sayıştay tarafından kesin hükme bağlanmasını öngörmektedir. Bu nedenle 3346 sayılı Kanun ve ibra usulü ortadan kalkmış olacaktır. Alt komisyon gündemine aldığı KİT’ler ilgili toplantı ve değerlendirmeleri yaptıktan sonra gerekli gördüklerini alt komisyon raporu ile beraber Komisyona iletcektir.

2011 yılı hesap dönemi itibarıyla KİT Komisyonu denetimine tabi 93 kuruluş yer almaktadır. Bunlardan 52’si ana kuruluş, diğerleri ise bunların bağlı ortaklık, iştirak ve işletmeleridir. Özelleştirme kapsamında yer alan kuruluşların özelleştirme işlemlerinin tamamlanması ile bu sayının yıllar içinde azalması beklenmektedir.¹⁸ Bu nedenler alt komisyonun bu kuruluşların tamamının, en azından ana kuruluşların, yıllık periyodik toplantılarını yapmasında zaman bakımından bir engel bulunmamaktadır.

¹⁷ Komisyon, 24’üncü Yasama Dönemi 2’nci Yasama Yılında 20 alt komisyon marifetiyle çalışmalarını yapmıştır.

¹⁸ Örneğin özelleştirme programında olan Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş.’nin (TE-DAŞ) 2009 yılında 21 olan bağlı ortaklık sayısı, 3 ortaklığın özelleştirme işlemlerinin tamamlanması ile 18’e düşmüştür.

Sonuç

Anayasamızın Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkilerini genel olarak düzenleyen 87'inci maddesine göre; TBMM'nin öncelikli görevi kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak ile Bakanlar Kurulunu ve bakanları denetlemektir. Bu hüküm uyarınca parlamento hukukunda meclisin işleyişi iki yönlü ele alınmakta, bunlar yasama ve denetim olarak adlandırılmaktadır. Doktrinde parlamentonun bu görevlerinden kanun yapma fonksiyonuna ağırlık vererek denetim fonksiyonuna gereken önemi vermediği sıklıkla vurgulanmaktadır. Gerçekten de TBMM'nin faaliyetleri incelendiğinde, Genel Kurulun kanun yapma işine yoğunlaştığı, denetim görevinin ise daha ziyade komisyonlar eliyle sınırlı bir biçimde yerine getirildiği görülmektedir. Modelimiz ile TBMM'nin denetim rolünü güçlendirecek bir yapı kurulmaktadır. Kamu kaynağının kullanıldığı bütün kuruluşların denetleneceği güçlü bir komisyonun yanı sıra, kesin hesap kanunlarının bütçe kanunlarından ayrı olarak görüşülecek olması nedeniyle Genel Kurulun da denetim işlevi artacaktır.

Yukarıda değinilen Anayasanın 87'inci maddesi, isimlerini özel olarak zikrederek bütçe ve kesin hesap kanunlarına ayrı bir önem vermektedir. Gerçekten de bu iki kanun mali ve ekonomik etkilerinin yanı sıra, hükümetin düşmesine kadar varabilecek siyasi sonuçlar da doğurabilmektedir. Modelimiz ile mevcudun aksine, iki kanunun farklı komisyonlarda görüşülmesi ve Genel Kurulda da ayrı ayrı görüşülmeleri öngörülmektedir. Bu kurgu parlamenter denetime birçok katkıda bulunacaktır. Kesin Hesap kanunu, bütçe kanununun "zincirlerinden" kurtulacak ve müstakil bir kanun olarak görüşülecektir. Kesin hesap kanun tasarılarının denetim konusunda uzmanlığı bulunmayan Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmesi yerine denetim alanında uzmanlaşacak olan Kamu Hesaplarını İnceleme ve Kesin Hesap Komisyonunda görüşülmesi kanuna nitelik kazandıracaktır. Kesin hesapların detaylı biçimde incelenecek olması bakanlar ve bürokratlar üzerinde korkutucu bir etki yaratarak, toplantılara hazırlıklı katılmayı gerekli kılacak ve kaliteyi arttıracaktır.

Kesin hesap sürecinin, bütçe sürecinden ayrılması yeni kamu mali yönetimi anlayışı ile örtüşmektedir. Bilindiği üzere Avrupa Birliği uyum sürecinde ülkemiz 2003 yılında çıkan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile yeni bir mali yönetim anlayışının yanı sıra saydamlık, şeffaflık, stratejik plan ve yönetim, performans programı gibi kavramlarla tanışmıştır. Şüphesiz bu kavramlardan en önemlilerinden biri de hesap verme sorumluluğudur. Hesap verme sorumluluğu, kamu kaynağı kullanan her birimin bu kaynakları ne şekilde kullandığının hesabını kaynağı tahsis eden parlamentoya vermesidir. Modelimiz hesap verme sorumluluğunun etkili bir şekilde yerine getirilmesine olanak vermektedir.

Modelin parlamenter denetime en önemli katkılarından biri de Sayıştay

raporlarının görüşüleceği daimi bir ihtisas komisyonunun kuruluyor olmasıdır. Model ile komisyona bağlı olarak kurulan üç alt komisyondan tamamen Sayıştay raporlarına odaklanması hedeflenmektedir. Alt komisyonların, komisyonda görüşülmesini uygun görüp bu yönde karar alınan raporlar ayrıca komisyon gündemine girecektir. Komisyonun çalışma takviminin ise ilk kısmı (Nisan-Haziran) Sayıştay raporlarının görüşülmesine ayrılmıştır. Bu aylarda komisyon özellikle Mahalli İdareler ve KİT Alt Komisyonlarından sevk edilen raporları görüşecek ve gerekli kararları alacaktır. Raporların görüşülmesinde Sayıştay'dan azami ölçüde yararlanılması öngörülmektedir. Raporun ilgili olduğu kurum da toplantılarda hazır bulunacak ve gerekli açıklamalarda bulunacaktır.

Alt komisyon toplantıları, komisyon toplantıları ve Kesin Hesap kanun tasarılarının komisyonda ve Genel Kurul'da görüşülmesi bakanlar, bakan yardımcılar ve diğer üst düzey bürokratlar ile milletvekillerinin sıkça bir araya gelmesine vesile olacaktır. Böylece milletvekilleri sorularını rahatlıkla sorma ve ilk ağızdan cevap alma imkânına daha fazla kavuşacaklardır. Özellikle Mahalli İdareler Alt Komisyonunun bu anlamda ciddi bir misyon üstleneceği öngörülmektedir. Milletvekillerinin bu imkana daha fazla sahip olması, son yıllarda artış eğiliminde olan parlamenter denetim yollarından yazılı ve sözlü soru sayısında bir azalmaya fırsat tanıyabilecektir. Milletvekillerinin özellikle seçim yörelerindeki yerel sorunlar ile ilgili alacakları cevapların soru sayısında ciddi bir azalmaya neden olacağı değerlendirilmektedir.

03.06.2011 tarih ve 643 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 3046 sayılı Kanuna eklenen 21/A maddesiyle "bakan yardımcısı" kadrosu ihdas edilmiştir. Aradan geçen zamanda bakan yardımcılarının görev ve yetkileri ile hiyerarşik durumları sıklıkla tartışılmıştır.¹⁹ Modelimizde bakan yardımcılarının alt komisyon ve komisyon toplantılarına sıklıkla katılması öngörülmektedir. Böylece bakan yardımcısı aktif bir görev üstlenecek ve komisyonunun görev alanındaki konular bakımından bakanın yükünü hafifletecektir.

Modelimiz ile Sayıştay'ın da daha etkin bir biçimde çalışması/çalıştırılması öngörülmektedir. İlgili mevzuat uyarınca ve rutin denetimler neticesinde hazırlanacak raporların titizlikle görüşülecek olması, raporların daha da özenle hazırlanmasına neden olacaktır. Böylece model, raporların Meclis'te ne şekilde görüşüleceğinin belli olmaması nedeniyle Sayıştay'da motivasyon eksikliği olduğu yönündeki eleştiriyi²⁰ de bertaraf edecektir. Diğer taraftan

¹⁹ Ayrıntılı bilgi için; Bakan Yardımcıları Bakanlık Hiyerarşisine Dâhil Midir?, Kemal Gözler ve Gürsel Kaplan, <http://www.idare.gen.tr/gozler-kaplan-bakan-yardimcilari.pdf>

²⁰ Nebi Yılmaz, Sayıştay'ın Raporlama Görevi ve Sayıştay Raporları, Dış Denetim Dergisi Ocak-Şubat- Mart 2011 Sayısı, Sayı:3

Sayıştay Kanununun 45'inci maddesinde düzenlenen ancak çok fazla kullanılmayan, TBMM'nin Sayıştay'dan bazı konularda denetim yapılmasını talep etme yetkisinin sıklıkla kullanılması hedeflenmektedir.

Bütün bu katkıların yanı sıra modelimiz önemli bir boşluğu dolduracaktır. Giriş bölümünde de ifade edildiği üzere, ülkemizin Avrupa Birliğine vermiş olduğu birtakım taahhütler bulunmaktadır. Mali konularda 5018 ve 6085 sayılı kanunlar ile önemli mesafeler alınmış, yeni bir kamu mali yönetim sistemi oluşturulmuş, kurumsal yapılanmalar tamamlanmış, Sayıştay tek yüksek denetim organı olarak yeniden yapılandırılmıştır. Ancak bütün Sayıştay raporlarının Meclis'te tek bir komisyonda görüşülmesine imkân verecek bir düzenleme yapılamamıştır. Bu konuda ulusal taahhütlerin yanı sıra Sayıştay Kanununda da düzenleme yapılacağına dair geçici madde bulunmaktadır. Modelimiz ile kurgulanan Kamu Hesaplarını İnceleme ve Kesin Hesap Komisyonu, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu alandaki eksiğini de kapatmış olacaktır.

Projemizin yeni anayasa ve içtüzük sürecine de küçük de olsa bir katkısı olacaktır. Sayın Meclis Başkanının da her platformda dile getirdiği üzere, 24'üncü Dönem TBMM'nin en önemli misyonlarından biri yeni anayasayı yapmaktır. Modelim ile Anayasanın bazı maddelerinde değişiklik öngörülerek bu misyona katkıda bulunulmuş olacaktır. Diğer taraftan modelin devam eden yeni içtüzük çalışmalarına da katkısı olacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Altınok, Tevfik; Kamu İktisadi Teşebbüsü Sorunları ve Çözüm Yolları, Maliye Bakanlığı Tetkik Kurulu Yayınları, Ankara, 1982.
- Aydın, Mehmet Ali; Türkiye’de Parlamenter Denetim Yolu Olarak Bütçe, TBMM Uzmanlık Tezi, Ankara, 2007.
- Bağlı, Mehmet Selim; TBMM’nin Bütçe Sonuçlarını Denetleme Süreci, Yasama Dergisi, Sayı: 16.
- Baylan, Burak; Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Denetiminde Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin Rolü, TBMM Uzmanlık Tezi, Ankara, 2007.
- Güredin, Ersin; Denetim, Beta Basımevi, İstanbul, 1998.
- Göncü, Çiğdem Fikriye; Türkiye’de Kit’ler: Mali Statüsü, Özelleştirme Ve Merkezi Yönetim Bütçesi İle İlişkileri, Maliye Bakanlığı Maliye Uzmanlığı Araştırma Raporu, Ankara, Nisan 2012.
- Gözler, Kemal ve Kaplan, Gürsel; Bakan Yardımcıları Bakanlık Hiyerarşisine Dâhil Midir? <http://www.idare.gen.tr/gozler-kaplan-bakan-yardimcileri.pdf>
- Karaca, Kutlu; Türkiye’de Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Etkinlik Ölçümü Üzerine Bir Uygulama, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2003.
- Kenger, Erdal; Kamu Denetiminde Standardizasyon, (www.tesev.org).
- Meşe, Osman; Yeni Sayıştay Kanunu, Yüksek Denetim Modelleri ve Yüksek Denetimde Olgunlaşma Modeli, Dış Denetim Dergisi, Sayı: 3.
- Meydanlı, Mehmet Ali; Parlamento-Sayıştay İlişkileri: TBMM Örneği, TBMM Uzmanlık Tezi, Ankara, 2012.
- Sayer, Ahmet ve Yurt, A.A. Ertuğrul; Parlamento ve Yüksek Denetim Kurumları, Dış Denetim Dergisi, Sayı: 3
- Serdar, Ali; Sayıştay Yüksek Mali Yargı-Yüksek Mali Denetim, Dış Denetim Dergisi, Sayı: 3.
- Söyler, İlhami; Yeni Kamu Mali Yönetim ve Denetim Sistemi Çerçevesinde Sayıştay’ın Rolü, Sayıştay Dergisi, Sayı: 87.
- Yılmaz, Nebi; Sayıştay’ın Raporlama Görevi ve Sayıştay Raporları, Dış Denetim Dergisi, Sayı: 3.

TBMM KİT Komisyonu Arşivi

TBMM Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı Arşivi

<http://www.resmigazete.gov.tr/default.aspx>

<http://www.mevzuat.gov.tr/>

http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tbmm_internet.anasayfa

<https://yeniayasa.tbmm.gov.tr/>

<http://www.oib.gov.tr/>

<http://www.icisleri.gov.tr/>

<http://www.bumko.gov.tr/>

<http://www.dpt.gov.tr/Kalkinma.portal>

<http://www.sayistay.gov.tr/>

<http://www.sayder.org.tr/>

<http://www.parliament.uk/>

EK:
MODEL İLE ÖNGÖRÜLEN TBMM,
SAYIŞTAY VE KAMU KURUM VE KURULUŞLARININ ÇALIŞMA TAKVİMİ

Tarih	TBMM Genel Kurulu ve Komisyon	Sayıştay	Kurum ve Kuruluşlar
1-31 Ocak	Alt Komisyonların çalışma takviminin hazırlanması	Yılı bütçe kanunu, 5018 sayılı Kanuna ekli cetveller ve kamu iktisadi teşebbüslerinin özelleştirme süreci ve kamu paylarındaki değişim ile diğer mevzuatın taranarak denetim yapılacak kurum ve kuruluşların tespiti ve ilanı	Muhasebe hesaplarının kapatılması ve dönem sonu mali tabloların hazırlanması
1 Şubat -15 Nisan	Alt Komisyon çalışmaları	Denetim kapsamındaki kurum kuruluşların denetimini yapılması ve 5018 ile 6085 sayılı kanunlarda yer alan raporların hazırlanması	Dönem sonu istatistiklerinin hazırlanması, basılması ve ilgili yerlere dağıtımı ile mevzuat gereğince idarelerce hazırlanması öngörülen raporların (faaliyet raporu vb.) hazırlanması
15-30 Nisan	-Komisyonun yasama yılı sonuna kadar olan çalışma takviminin hazırlanması ve Sayıştay ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına gönderilmesi -Sayıştay raporları ve takvimin üyelere, siyasi parti gruplarına ve bağımsız milletvekillerine dağıtılması	Hazırlanan raporların TBMM'ye ve ilgili diğer kuruluşlara gönderilmesi	Komisyon toplantılarına hazırlık yapılması
1 Mayıs-30 Haziran	Mahalli İdareler ile Kamu İktisadi Teşebbüslerine ilişkin Komisyon toplantılarının yapılması	İlgili denetim grubu ile Sayıştay Başkanı veya yardımcısının toplantılara katılımı, milletvekillerince yöneltilen soruların eksiksiz olarak yanıtlanması	Bakan veya bakan yardımcısı seviyesinde toplantılara katılım, milletvekillerinin soruların yanıtlanması, teknik hazırlık gerektiren sorulara yazılı cevap verilmesi
1 Temmuz-31 Temmuz	-	-	Kesin Hesap Kanun Tasarısının hazırlanarak TBMM'ye sunulması
1 Ağustos-30 Eylül	-	Kesin Hesap Kanun Tasarısı ile ilgili değerlendirmelerin ve Genel Uygunluk Bildiriminin TBMM'ye sunulması	-

1 Ekim-15 Kasım	Kesin Hesap Kanun Tasarısının Komisyonunda görüşülmesi	İlgili denetim grubu ile Sayıştay Başkanı veya yardımcısının toplantılara katılımı, milletvekilleriince yöneltilen soruların eksiksiz olarak yanıtlanması	Bakan veya bakan yardımcısı seviyesinde toplantılara katılım, milletvekillerinin soruların yanıtlanması, teknik hazırlık gerektiren sorulara yazılı cevap verilmesi
15-25 Kasım	Kesin Hesap Kanun Tasarısı Komisyon Raporunun yazılması, sıra sayısı alması, bastırılarak dağıtılması	–	Genel Kurula hazırlık
25 Kasım-10 Aralık	Kesin Hesap Kanun Tasarısının TBMM Genel Kurulunda görüşülmesi	Sayıştay Başkanının Genel Kurula katılımı ile gerekli yerlerde açıklamalarda bulunması	Bakan seviyesinde toplantılara katılım, milletvekillerinin soruların yanıtlanması, teknik hazırlık gerektiren sorulara yazılı cevap verilmesi